

educational and emotional contact with his subjects that occurs only in the process of emotional experience and while creating works of pedagogical art based on the ability of foreign language teacher to love and appreciate another person, to respect someone else's opinion, to show compassion and sincerity, artistic and aesthetic sense of beauty and pedagogical performance.

Foreign language teacher's pedagogical virtuosity is not that much the external factors (gestures, facial expressions, intonation), although they are very important for forming an atmosphere of creative learning in the classroom as the ability to almost instantly switch to new educational situations they find themselves in a new image.

Pedagogical virtuosity is revealed primarily as a concept of pedagogical creativity of a foreign language teacher's mature personality for the ability to transform, develop mobility, acuteness of judgements and the gift of the narrator. This is the art of selection of the most striking, but not only sufficient, semantic information, implementation of the «technology» of setting flexible and diverse issues and creating a problematic situation that emotionally and intellectually engages students into discussion and allows this educational event be memorable.

Pedagogical virtuosity suggests the presence of a foreign language teacher as the creator of the educational process of appropriate internal framework in the form of accumulated moral, spiritual, aesthetic and artistic treasures that reflect deep understanding of the purpose of scientific and teaching profession, its higher meaning, and its particular social and professional mission in the sphere of perspective development of foreign language education in the university.

ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У НІМЕЧЧИНІ: ДОСВІД БАВАРІЇ

УДК 378.937

Губанова Н.С.

В статье рассматриваются средства организации проектной деятельности учащихся в Германии, тенденции к усилению коммуникативной направленности учебного процесса. Раскрыт опыт Баварии в создании проектов для молодежи.

Ключевые слова: *проектная деятельность, детский городок, социокультурная анимация, волонтерская деятельность.*

THE WAYS OF ORGANIZING STUDENTS' PROJECT ACTIVITY IN GERMANY: THE EXPERIENCE OF BAVARIA

Hubanova Nataliia

The article deals with the ways of organizing students' project activity in Germany, the tendency to strengthen of communicative orientation of the educational process. The experience of Bavaria in the creation of the projects for young people is found out.

Keywords: *project activities, playground, sociocultural animation, volunteering.*

Останнім часом все більшого значення набуває проектна діяльність, оскільки вона, як і навчання у співпраці, пошуково-творча робота, дозволяє розв'яз-

зати такі важливі практичні проблеми, як активізація пізнавальних мотивів учнів, їхнього інтелекту, критичного мислення, розкриття потенційних можливостей. Актуальність цієї проблеми значно підвищує й той факт, що сьогодні суспільство висуває нові вимоги до особистості, детермінуючи той набір її життєвих стратегій і якостей, що дозволяють їй максимально реалізувати свій потенціал. Пріоритетною метою педагогічного процесу є формування особистості, здатної самостійно і творчо працювати, виховання у кожного учня наукового світогляду, ініціативності, які забезпечать його здатність і готовність до високих досягнень у діяльності.

Доцільність і ефективність впровадження проектної діяльності науково обґрунтовані у працях вітчизняних та зарубіжних учених (Є. Барбіна, І. Бех, І. Зязюн, Н. Бібік, А. Богуш, С. Гончаренко, В. Гриньова, Н. Кічук, М. Князязн, В. Кремень, Н. Нічкало, Є. Полат, О. Савченко, О. Сухомлинський, В. Радул та інші).

Утім, такий аспект окресленої проблеми, як зарубіжний досвід організації проектної діяльності учнів, потребує більш детального висвітлення, що й визначило мету статті: аналіз досвіду навчальних закладів Німеччини щодо організації проектної діяльності дітей і молоді.

Сьогодні в багатьох країнах простежується тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального життя, певної професійної діяльності тощо. Тому звернемося до досвіду Німеччини щодо засобів організації проектної діяльності, а саме, створення дитячого містечка як великого ігрового проекту для дітей і підлітків віком від 8 до 14 років. Відповідальність за організацію та проведення цього проекту взяв на себе муніципальний молодіжний центр. Як правило, до проекту залучають близько 100 помічників-добровольців: студентів, волонтерів, молодих учителів-початківців. 500 дітей одночасно мають можливість грати роль мешканців маленького дитячого містечка протягом від одного- до шести тижнів. При цьому дитяче містечко має власне управління з працевлаштування, банк, свою валюту (ратізел), магазини, місцеву владу, місця для відпочинку і побутового обслуговування, – все те, завдяки чому діти через гру мають можливість пізнати дорослий світ, процеси повсякденного життя. Таким чином, дитяче містечко виконує роль «літнього табору», в якому учні мають можливість не тільки розважатися, а й нести відповідальність за свої дії, вчинки.

Ідея виникнення такого табору з'явилася в 1979 році в місті Мюнхен, і з того часу такий проект упроваджується один раз на два роки в Олімпійському парку Мюнхена.

Міні-Мюнхен – велике свято для міста Мюнхен, у якому протягом трьох тижнів влітку безкоштовно беруть участь щодня приблизно до 2000 дітей, а також дорослі, батьки, гості, експерти, які із задоволенням відвідують Міні-Мюнхен. У всьому світі в даний час існує багато послідовників дитячого міста (в Японії їх більше 40). У Міні-Мюнхені працюють близько 140 дорослих: педагогів, художників, спеціалістів різних професій, молодих добровольців.

Міні-Регенсбург – це місто в Регенсбурзі, де діти повинні робити все самостійно, наприклад, отримувати місце роботи в бюро з працевлаштування. Є помічники, які допомагають дітям там, де це є необхідним. Вся привабливість цього проекту полягає в тому, що дорослі є лише спостерігачами, вони не мають права втручатися в гру, батьки не можуть допомогти, тому що діти по-

винні зрозуміти, чи можуть вони розв'язувати поставлені перед ними завдання самостійно, без допомоги дорослих.

До проекту можуть приєднатися тільки діти віком від 8 до 14 років. Є важливим дотримуватися вікового обмеження через велику кількість бажаючих взяти участь у дитячому проекті. Перш ніж дитина може розпочати гру, вона повинна отримати паспорт, який діє на території дитячого містечка. Нагорода є мотивацією для будь-якої роботи; заробітна плата також стимулює юних мешканців дитячого містечка до праці, яка не тільки приносить задоволення, але й прибуток.

Тільки повноправні громадяни дитячого містечка мають право брати участь у створенні міської ради та в день виборів голосувати. Кожен повноправний громадянин може бути мером міні-містечка. Існує також у міні-Регенсбурзі Основний закон і Кримінально-процесуальний кодекс, всі норми, правила і закони можна розглядати в мерії.

Дитяче містечко є ідеальним центром для неформального навчання, яке пов'язане саме із самонавчанням, коли дитина залишається сам на сам з власними знаннями, досвідом, та існує поза формальною освітою.

Концепція соціального навчання передбачає навчання, зорієнтоване на конкретні дії, на розв'язання певних проблем. Йдеться про розвиток навичок сприйняття, контактних і комунікативних навичок, емпатії та свободи дій у співпраці і вмінь у розв'язанні конфліктів. В окресленому вище проекті символічна реконструкція міста створює нову реальність, яка має багато спільного з реальною дійсністю. Тут важливо знайти баланс між вигадкою і реальністю. «Дитяче містечко» – це динамічна, мінлива система, яка має бути надбанням гласності, доступною, універсальною.

Проектна робота передбачає самостійне виконання завдання або вирішення проблеми групою учнів від планування до реалізації та презентації результату. Коло питань, які допомагають сформувати об'єкт, повинні бути, зазвичай, обрані самою навчальною групою. Можливо також, що група добровільно обирає запропоновані теми і разом формулює мету роботи, планує необхідні кроки і поділяє роботу між собою. Проектну діяльність можна представити як цілісну, інтегративну форму навчання, яка має високий ступінь відкритості, забезпечує активну участь учнів у вільному виборі теми для внутрішньої диференціації кооперативної роботи [9].

Для точного визначення особливостей проектої діяльності має сенс розкрити її функції. А отже, проектна робота характеризується:

- ситуативністю, з включенням до реального життя;
- пізнавальною мотивацією;
- соціальною значущістю;
- орієнтацією на дію, фізичною та розумовою працею;
- цільовим плануванням, орієнтацією на створення продукту;
- самоорганізацією та особистою відповідальністю учня;
- роботою в команді;
- міждисциплінарним зв'язком.

Важливе значення мають методи спілкування: група буде нести відповідальність тільки тоді, коли учні, наприклад, здатні висловлювати думки та здійснювати аналіз. Наприклад, є важливим організація дискусій за такими напрямками: Що нового ми дізналися? Як ми працювали разом? Де ми зроби-

ли помилки? Що ми можемо зробити краще? Що інші говорять про нашу роботу? Чи хочемо ми продовжувати працювати разом?

Робота може бути завершена або є відправною точкою для подальшої проектної роботи.

Участь у проекті має відбуватися у зрозумілій для дітей формі, бути добро-вільною; це є основним принципом, тому що діти не повинні діяти проти своєї волі. Високий ступінь автономії дітей, впевненість у власних силах, також потребує вдячності супроводжуючому дорослому, який виконує роль помічника, контролера, надає підтримку. Дорослі діють в якості посередника між світом природи дітей і світом дорослих. Є необхідним та важливим вижити в атмосфері хаосу, стресу, суєти, як це відбувається в реальному житті.

Одним із принципів проектів такого типу є вільна освіта та соціально-культурна анімація. Освітні програми вільного навчання передбачають зростання важливості навчання та відпочинку одночасно. Саме тому набуває ваги потреба в проектуванні. Соціокультурна анімація є однією з відносно нових галузей діяльності, яка тісно пов'язана із соціальною психологією і педагогікою. Треба зазначити, що соціокультурна анімація є не лише засобом проведення вільного часу, а має профілактичну, реабілітаційну, психотерапевтичну, організаційну функцію. Педагогічна анімація є на сьогоднішній день відносно новим для педагогічної дійсності напрямом пошуку шляхів забезпечення якісної виховної роботи з дітьми, підлітками, молоддю.

Сучасна педагогічна анімація, як теоретично, так і практично, трактується як найбільш прогресивна та інноваційна модель створення і розвитку освітнього простору, адекватного вимогам часу. Специфіка педагогічної анімації як особливого виду виховної роботи з дітьми у сфері їхнього дозвілля полягає в знаменитій формулі «Три Р», вперше запропонованій французьким теоретиком соціокультурної анімації Ж. Дюмазедьє.

Соціокультурна анімація включає в себе: орієнтацію в світі цільової групи; акцент на самопомозі, самодіяльності та відкриття можливостей для творчих дій.

Поняття «педагогічна гра» з'явилося у XIX столітті (Ж.-Ж. Руссо), є педагогічною кваліфікацією та знаходиться у постійному розвитку. Г. Грюнзель пропонує подивитися на гру як можливість розвивати уяву та виконувати самостійну діяльність. Гра призводить до експериментального використання навколишнього середовища, до пробних дій, які зустрічаються у майбутньому житті [7]. Існує загальна думка, що гра має велике значення для емоційного та когнітивного розвитку; в цьому ракурсі проект «дитяче містечко» набуває освітньої та виховної значущості.

Гра все більше переходить у персональну сферу; вона може проводитися індивідуально або в «онлайн групі» з використанням комп'ютерів. Тому завдання педагогічної гри – урізноманітнити дитячий світ, генерувати різноманітні світи досвіду через проектування та реальні можливості для дій. Дитяче містечко – це форма гри, це такий світ досвіду, де створюється суспільний простір, в якому діти виявляють свої побажання та ідеї, це можна поєднати гру з реальністю.

Харгмут фон Хентінг зазначає, що незалежна цілеспрямована робота групи над проектом реалізується в позааудиторний час. Соціологи вважають, що ця тенденція, як в професійній сфері, так і в галузі неформальної праці (волон-

терської, громадянської активності), передбачає активізацію індивідуальності; забезпечення мобільності в умовах глобалізації, постсучасного суспільства.

Є важливим редагування проекту на всіх стадіях командою. Розвиток методу проектів як методу навчання є спробою забезпечення цілісності роботи та навчання. Діяльність у навчальній групі у вигляді проекту є можливістю для посилення співпраці, самоорганізованої роботи і навчання. Часові ліміти дозволяють актуалізувати поточні інтереси у виборі проекту або групи проекту. Спільна робота тренує навички у спілкуванні, співпраці й у врегулюванні конфліктів, і тим самим сприяє командній роботі.

Мюнстер зазначає необхідність емоційної реакції: людина, яка знаходиться в рівновазі з відчуттями, сприйняттям отриманих знань і навколишнього середовища, відчуває хвилювання, певну недоречність, що приводить до емоційної реакції. Ця реакція, наприклад, неясність, складність, спонукає ближче ознайомитися з тим, що викликало цю реакцію.

З. Варвितц й А. Рудольф характеризують метод проекту через сім мінімальних вимог: складність завдання; емоційне напруження; ставлення до середовища проживання та соціальної значущості; стрес; міждисциплінарність; спільні планування, реалізація та оцінка; мета і процес орієнтації.

Учні просять відмовитися від пасивно-рецептивного ставлення і стати активним, здобувати різні навички, які потім також можна використовувати, а саме: компетенція співпраці у зв'язку з роботою в командах і групах; комунікативні навички для встановлення і підтримки контактів, для спільної роботи в проекті; організаторські здібності як частина методологічних знань вже в процесі планування; експертиза відносно продуктів, які будуть створені, наприклад: тексти, відео, фотографії, звіти, веб-сайти; здатність до самовизначення, саморефлексії та незалежності (самоєфективності); дидактична компетентність, яка спрямована на те, щоб учні самі виступали у якості викладачів, презентуючи свої роботи навіть в громадських місцях.

Етапами проекту за Д. Ленценом та В. Емером є такі:

- ініціювання — пояснюється сенс проекту і пропонуються певні ідеї щодо його організації;
- планування — обговорюється, хто що робить, коли, де і з ким;
- реалізація — проект розробляється практично;
- презентація — демонстрація результатів проекту;
- оцінка — відображення результатів проекту.

На думку Д. Ленцена та В. Емера, перспективний амбітний проект повинен пройти наступні шість етапів проекту:

- підготовчий етап: з отримання знань про труднощі завдання, інтереси, рівень розвитку, соціальну структуру проектної групи;
- мотиваційна фаза: із загальною ідеєю, створення життєздатного мотиваційного і консенсусного бачення;
- етап планування: з визначенням проміжних цілей, участі суб'єктів, термінів;
- підготовчий етап: з грошових і матеріальних питань, угруповання і розподілу замовлень на виконання робіт, придбання необхідних навичок;
- етап здійснення: узгодження виконання проекту за умови посдання позашкільного співробітництва;
- фаза повернення: з документацією і презентацією результатів проекту, аналізу результатів, успіхів, а також планування нових проектів.

Є важливим вибір теми проекту. Л. Кацта, С. Хард рекомендують розглянути наступні питання у виборі теми: Чи належить тема до такої галузі, котра надає можливість безпосередньо спостерігати за певними об'єктами? Чи мали діти досвід роботи за цією темою? Чи можуть певні аспекти об'єкта підлягати дослідженню самими дітьми? Чи має значення місце виконання проекту? Чи є можливим використання різних матеріалів (будівельні, фотографії, наочні посібники і т.д.)? Чи можуть батьки сприяти та допомагати дітям під час виконання проекту? Чи є тема для місцевих традицій доречною? Чи є тема цікавою для багатьох дітей? Чи відповідає тема навчальним програмам? Чи є достатньо можливостей придбати основні навички?

Документація проекту має відповідати певним вимогам. В. Фтенакіс пропонує таку систему вимог, як-от: завдяки проектній діяльності навчання дітей має поліпшуватися, їхні знання поглиблюватися, процеси навчання посилюватися; робота дітей повинна сприйматися всерйоз; оцінка і планування проекту здійснюється спільно з дітьми; оцінка і участь батьків: батьки можуть залучатися до процесу навчання своїх дітей і таким чином краще зрозуміти рівень їхнього розвитку; педагог має краще адаптувати свої методи до групи; навчання учнів впроваджується наочністю.

Аналіз досвіду організації проектної діяльності школярів у Німеччині свідчить про залучення старшокласників до волонтерської діяльності (місто Нюрнберг). До цього проекту залучаються учні та студенти віком від 14 до 24 років, котрі формують волонтерські команди. Така проектна діяльність передбачає консультації для літніх людей, роботу із сім'ями біженців, допомогу знедоленим тощо.

Проект з активізації волонтерської діяльності молоді спрямований на формування відповідальності за інших, усвідомлення єдності з іншими людьми задля досягнення соціально корисних цілей, підвищення ефективності комунікації.

Науковці Німеччини [4-14] наголошують, що молодий волонтер має можливість долучатися до дозвілєвої діяльності, отримувати цінну інформацію про інших, намагаючись зрозуміти їхню унікальність, індивідуальний стиль мислення та життя.

Волонтери об'єднуються в групи представників близько з 4-5 шкіл в Нюрнберзі. Залучаються до цього проекту близько 50 учнів і 50 студентів. Партнерами по співпраці є як спеціальні школи, так і середні. Кожна команда формується з 5-30 осіб кожна. Учні ініціюють напрями своєї волонтерської діяльності та розробляють відповідні програми її впровадження.

У залученні старшокласників до цієї роботи враховується їхній попередній досвід, на основі чого пропонуються консультації із стажерами із соціальної діяльності. При цьому сформовані соціальні вміння у молодих волонтерів щодо приватного сектора користуються все більшим попитом. Така робота є відмінним способом для розвитку культури волонтерства.

Впровадження проекту вимагає

- формулювання його конкретних цілей в рамках запропонованої програми розвитку (наприклад, соціального благополуччя в місті Нюрнберг);
- постановку завдань для старшокласників та студентів;
- забезпечення можливості працювати їм разом у різних областях, щоб випробувати свої особисті здібності і сильні сторони, консолідувати і налагоджувати нові контакти, брати на себе відповідальність за інших, розвивати реальну відповідальність.

Такий проект в умовах, коли учні відчують протиріччя між відпочинком комерційного характеру та пошуком засобів самоорганізації, інтеграцією та ізоляцією, традиціями і сучасністю, має значні позитивні наслідки:

- добровільна участь у соціально корисній діяльності зміцнює впевненість у собі кожного учасника;

- розвиваються соціальні навички і критичне мислення;

- має місце згуртованість, дружба в накопиченні позитивного досвіду волонтерської діяльності;

- формуються взаємна повага і співпереживання.

В цілому, цей проект спрямований на активізацію розвитку особистості молодих людей, їхніх відповідальних дій, особливо в такий складний період, яким є отрочтво, на формування ключових компетентностей.

В Нюрнберзі окреслений проект дозволив створити мережу молодих добровольців, яка тісно співпрацює з Управлінням освіти цього міста, приватними компаніями, соціальними організаціями. В березні 2011 навіть був проведений Ярмарок волонтерства. Із січня 2013 року має місце так звана «фаза консолідації», яка передбачає участь різних волонтерських команд.

Отже, дитяче містечко та волонтерська діяльність — це унікальні проекти, які мають на меті розвиток творчого потенціалу молоді, виявлення нею власної унікальності, пізнавальної компетенції, здатності до активної соціальної діяльності, креативності, критичного мислення, дослідницької спрямованості у школярів тощо. Забезпечення чіткого алгоритму проведення такого проекту, навчання у співпраці тощо дозволяє розширити індивідуальні ресурси особистості, забезпечити її дослідницьку мобільність та ефективність.

Література:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник / І. М. Дичківська — К. : Академвидав, 2004. — 352 с.

2. Дьуї Д. Д. Демократія і освіта / Д. Д. Дьуї. — Львів: Літопис, 2003. — 294 с.

3. Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі (порівняльний контекст): навч. посібник / Н. В. Кічук. — Ізмаїл, 2001. — 88 с.

4. Anita Rudolf, Siegbert Warwitz: Projektorientierter Sportunterricht. Forschungsvorhaben an der Pädagogischen Hochschule Karlsruhe. In Karlsruher pädagogische Beiträge 2, 1980. — S. 86-94.

5. Frey, Karl: Die Projektmethode. Beltz, grüne Reihe, 4. Auflage. — Weinheim, Base, 1991.

6. Fthenakis W. E. / Textor M. R. (Hg.): Pädagogische Ansätze im Kindergarten. — Weinheim, 2000.

7. Grunsel, Gerd: Kunst & Krepel. Fantastische Ideen für kreatives Gestalten mit Kindern, Jugendlichen und Erwachsenen. — München, 1997.

8. Gudjons, Herbert: Handlungsorientiert lehren und lernen: Projektunterricht und Schuleraktivität. Bad Heilbrunn. — Klinkhardt, 1981.

9. Legutke, Michael: Lebendiger Englischunterricht. Kommunikative Aufgaben und Projekte für schuleraktiven Unterricht. Bochum: Kamp, 1988.

10. Lenzen, Dieter/Emer, Wolfgang: Projektunterricht gestalten — Schule verändern. Basiswissen Pädagogik Band 6. Baltmannsweiler, 2002.

11. Katz, L.G./Chard, S.C.: Der Projekt-Ansatz. In: Fthenakis, W.E./Textor, M.R. (Hrsg.): Pädagogische Ansätze im Kindergarten. Weinheim: Beltz, 2000. — S. 209-223.

12. Reinhardt, Volker (Hrsg.): Projekte machen Schule. — Schwalbach, 2005.

13. Siegbert Warwitz, Anita Rudolf: Projektunterricht. Didaktische Grundlagen und Modelle. Verlag Hofmann. — Schorndorf, 1977.

THE WAYS OF ORGANIZING STUDENTS' PROJECT ACTIVITY IN GERMANY: THE EXPERIENCE OF BAVARIA

Hubanova Nataliia

Abstract. *In the article the ways of organizing students' project activity in Germany are discussed: the experience of Bavaria and their tendency to strengthen communicative orientation of the educational process, their approaching to the real process of communication, that is creation of children town as the big game project for youth, which can be implemented in the national system of education.*

Nowadays there is a tendency to strengthen the communicative orientation of the educational process, its approach to real life, certain professional activities in many countries. So we have studied the experience of Germany concerning the methods of project activities that is the creation of children's town as a big game project for children and teenagers aged from 8 to 14 years. The idea of the camp appeared in 1979 in Munich. Children's Town is an ideal center for informal learning, which is linked to the selfstudy, when a child is left alone with its own knowledge, experience, and it exists outside of formal education.

«Children's Town» is a dynamic variable system that should be public, accessible and universal. Playground and volunteering are unique projects, aimed to develop the creative potential of young people, revealing their own uniqueness, cognitive competence, capacity for active social activities, creativity, critical thinking, research oriented students etc. Providing clear algorithm for a such project, studying in cooperation, etc gives the possibility to broaden individual resources of personality, provide his research mobility and effectiveness, and also to solve such important practical problems as critical thinking, revealing potential.

Keywords: *project activities, playground, sociocultural animation, volunteering.*

**ПРОЕКТУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

УДК: 378.14. – 057.875

Чубук Р.В.

У статті розглядаються питання, що стосуються загальних засад організації професійної освіти. Завданням статті є актуалізація уваги до протиріч, що виникають на рівні проектування змісту професійної підготовки в умовах ВНЗ. Процес проектування дозволяє рухатися від ідеї до конкретної дії, структуруючи етапи цього процесу. Провідним елементом проекту є ідея, засоби її реалізації та результати, що є кінцевим підсумком проекту. При створенні нової системи професійної підготовки у ВНЗ її структура має складатися з певних етапів, на кожному з них відбувається поступова трансформація специфіки професійної діяльності у процес навчання. Реалізація кожного етапу відбувається у двох ракурсах: а) зміст етапу та його результати; б) можливі відхилення від оптимальних показників, що визначаються сукупністю об'єктивних і суб'єктивних чинників. Для досягнен-